

The State of the Union 2016: Kvinnor i Europa och världen

Anförande av professor Ruth Rubio-Marín, European University Institute.¹

I. Introduktion

Gentili ospiti, colleghi, autorità e amici, eccellentissime Madri, comprese quelle che non sono qui e che sono lo stesso da ringraziare per tutti coloro che sono qui, compresi i padri che hanno fatto anche loro quello che di solito fanno le madri, e compresa la mia stessa madre che si trova qui tra di noi accanto ai miei figli Simón e Lucas. É per me un vero onore essere in questo Salone dei Cinquecento che accoglieva il Gran Consiglio della Repubblica Fiorentina, con i suoi 500 membri, tutti maschi!! ad essere una delle tante voci di donne e uomini che nella giornata di oggi parleranno sulle stato delle donne in Europa e nel resto del mondo.

Kära gäster, kolleger, ärade tjänstepersoner och vänner, era excellenser – mammorna – inklusive de som inte är närvarande men fortfarande bör tackas för alla oss som är här; inklusive papporna, som tagit hand om de saker som mammor vanligtvis gör, inklusive min egen mamma som är med oss i detta rum denna morgon, bredvid mina barn, Simon och Lucas. Det är en djup ära för mig att vara här, i Salone dei Cinquecento, de femhundra hall, en gång den Florentinska republikens rådhus, där alla 500 rådsmedlemmar var män! Idag är det en ära att vara bland de många manliga och kvinnliga stämmor som i denna sal skall tala om kvinnors situation i Europa och i resten av världen.

Mina damer och herrar, Europa kämpar, och befinner sig onekligen i en djupare och mera allvarlig kamp än någonsin sedan den Europeiska Unionen grundades för över sex årtionden sedan, som ett mänskligt projekt med såväl ekonomiska, politiska, som sociala dimensioner. Europa går igenom en utdragen ekonomisk kris med allvarliga sociala följder. Europa står inför ett större hot om terrorism, populism, främlingsfientlig nationalism, och olika former av religiös fundamentalism. Innan hotet om Grexit har hunnit dra sig tillbaka, närmar sig Brexit allt mera, vilket personifierar många människors ökande besvikelse över det europeiska projektet. Tusentals flyktingar drunknar i våra hav, medan åter tusen – över en miljon – knackar på våra dörrar, bara för att bli nekade det mänskliga och värdiga mottagande vi vet att de förtjänar, och faktiskt är berättigade. Vi vet detta, eftersom alldeles för många av våra föregångare knackade på liknande dörrar, när de också stod inför fasor som förföljelse, krig och andra livshotande faror. Eller eftersom inte för allt för länge sedan, och för alldeles för många, var vi själva en del av de livshotande farorna. En del av er kanske ställer er frågan: i det här sammanhanget, vad är nyttan med att tillägna årets State of the Union till Kvinnor?

¹ Den här texten är en översättning av den skriftliga versionen av anförandet på European University Institute:s årliga konferens *State of the Union*, i Palazzo Vecchio, Florens, Italien, 6 maj 2016. Översättningen till svenska är gjord Sabrina D'Andrea och Daniela Alaattinoğlu. För citering och full text med bibliografi, se Ruth Rubio-Marín, "Women in Europe and in the World: The State of the Union 2016", 14 I.CON (2016).

I sådana fall, låt mig då fråga er: är det någonsin det rätta tillfället att ställa ”kvinnofrågan”? Om vi går tillbaka i historien ungefär hundra år, då kampen för kvinnors rösträtt utspelade sig i olika europeiska länder, kan vi hitta många exempel på hur kvinnor blev ombedda att hålla tillbaka, med den generositet och självuppoffring som så ofta väntas av dem. Kvinnor förväntades ge efter för andra så kallade ”viktigare” eller ”mer brådskande” frågor, alla utkämpade i frihetens och jämlikhetens namn: den socialistiska klasskampen, nationalistiska rörelser, krig eller kamper för att begränsa kyrkans eller monarkens makt, som spår av den gamla regimen. Men idag, till skillnad från då, kan vi erkänna att inkluderingen av kvinnor i det europeiska ”demokratiskapandet” också var en viktig jämlikhets- och frihetsfråga. Det här är också, som jag kommer att hävda, en viktig fråga för samtiden, eftersom Europas ställning som demokrati och dess sociala rättviseåtagande står på spel i detta kritiska skede, och dess framgång eller misslyckande beror långt på hur Europa svarar på just ”kvinnofrågan”.

Men vad exakt, kanske ni frågar er, är ”kvinnofrågan” i Europa idag, nu när kvinnor har samma fri- och rättigheter som män, nu när vi äntligen har utplånat de skamliga och uttryckliga spåren av patriarkat ur våra rättssystem, som i årtal behandlade kvinnor som omyndiga i lagens ögon? Jo, den beklagliga verkligheten är att idag, trots formell jämställdhet i lagen, förblir Europas kvinnor – hälften av befolkningen – en förtryckt grupp. Hur kan vi sluta oss till detta? Filosofen Iris Young förklarade, innan sin förtidiga död, att förtryck består av alla system som förminskar människors potential att vara fullt mänskliga, antingen genom avhumaniserande behandling, eller genom att bli nekad de möjligheter som kan låta en uppnå sin fulla mänskliga potential, i både själ och kropp. Kom ihåg att förtryck inte enbart äger rum i fall där en grym tyrann har onda avsikter. Tvärtom, ett liberalt samhälle med goda avsikter kan också systematiskt begränsa grupper och deras frihet, inte bara genom uppenbara regler, utan också genom normer, vanor och symboler som inte blir ifrågasatta. Förtryck har, enligt Young, fem ansikten: våld, exploatering, marginalisering, maktlöshet och kulturell imperialism.

Mina damer och herrar, vi måste (paradoxalt nog) gratulera oss själva eftersom vi äntligen har empiriska bevis som visar att kvinnor i Europa, vissa klart mera än andra, står inför förtryckets fem ansikten som en del av vår vardag. Informationen som bevisar detta har samlats genom rigorösa studier, med hjälp av verktyg som utvecklats under de senaste åren. Detta inkluderar den första EU-studien om våld mot kvinnor, genomförd 2014 av EU:s byrå för grundläggande rättigheter (FRA), baserad på intervjuer med 42 000 kvinnor i EU:s 28 medlemsländer. Vi har också Europeiska kommissionens välgjorda rapport om jämställdhet mellan män och kvinnor från samma år, samt European Institute for Gender Equality:s (EIGE) jämställdhetsindex-rapporter, i vilka jämställdhet och jämställdhetens utveckling inom EU från 2005 till 2012 har kartlagts genom att spåra könsskillnader i flera områden som är relevanta för EU-politik: arbete, pengar, kunskap, tid, makt, hälsa, våld och intersektionella orättvisor medräknade.

Baserat på informationen som framgår av de här rapporterna, ska jag nu förklara varför och hur kvinnor i Europa fortfarande är förtryckta, och lägga fram möjliga framtidsscenarion. Jag kommer även att behandla innebörden av dessa möjliga framtidsscenarion för Europas självförståelse som ett geopolitiskt område engagerat i demokratiska värderingar och jämlik och jämställd rättvisa. Detta engagemang, vill jag påstå, borde vara en del av EU:s existensberättigande.

Låt mig då börja med att behandla vad informationen säger oss. I vilka speglar hittar vi förtryckets fem ansikten för europeiska kvinnor?

II. Ansikten av kvinnors förtryck

Våld

Först, och värst, våld.

Nyligen har mycket offentlig uppmärksamhet ägnats åt våld mot kvinnor med invandrarbakgrund. I denna uppmärksamhet orientaliseras ”de andra kvinnorna” – kvinnor som är offer för människohandel, ofta genom sexuell exploatering, och flickor som är utsatta för könsstympning – genom det västerländska ögat. Men FRA:s rapport valde mycket riktigt att tala om oss, och inte om dem. Och det vi vet om oss är att i EU idag, har en av tre kvinnor erfårit fysiskt och/eller sexuellt våld åtminstone en gång sedan de fyllt 15 år, vilket innebär 59.4 miljoner offer. Liknande siffror stämmer även för flickor under 15 år. Vi vet också att 1 av 20, eller en grupp bestående av ungefär 9 miljoner kvinnor, har blivit våldtagna åtminstone en gång sedan de fyllt 15 år: en erfarenhet som lämnar överlevare med känslor av rädsla, ilska, skam, ångest och minskat självförtroende. Vi vet att mellan 45 och 55!! procent av Europas kvinnor har varit med om sexuella trakasserier och att 18 procent har varit med om någon typ av stalking, inklusive cyberstalking, som hela tiden blir mera allmänt bland unga. Fortfarande tvivlar jag på att de här siffrorna inkluderar sådant våld som har en ökad effekt på utsatta kvinnor, inklusive migrantkvinnor (vars migrationsstatus ofta gör dem beroende av sina män eller arbetsgivare, eller bägge), asylsökanden och flyktingar (vilka just nu faller offer för människohandel och sexuell våld från myndigheter, smugglare och andra flyktingar i transitområden och förläggningar), eller funktionshindrade kvinnor (som ofta per definition lever i samhällets och rättssystemets utkanter).

Det som är särskilt smärtsamt, mina damer och herrar, är att en av fem kvinnor blivit utsatta för fysiskt och/eller sexuellt våld av en nuvarande eller tidigare partner. Då är dessutom kunskapen om att enbart 14 procent av kvinnorna i studien om våld i nära förhållanden meddelat polisen om den mest allvarliga våldshändelsen skrämmande, väldigt skrämmande.

Nu, mina damer och herrar, kan ni kalla det vad ni vill, men åtminstone jag ser det som att miljoner av europeiska kvinnor lever i ett konstant tillstånd av fruktan och förtryck, också inom sina egna hem, skolor, grannskap och arbetsplatser.

Exploatering och marginalisering

Nu några ord om exploatering och marginalisering, förtryckets andra och tredje ansikten. I nuläget är den officiella sysselsättningsgraden för kvinnor fortfarande 63.5 procent och för varje euro som män tjänar, tjänar kvinnor – till och med i samma yrke och med samma utbildningsnivå – enbart 84 cent. Denna könsskillnad bevaras genom en allmän brist på lönetransparens, vilken upprätthålls av nästan alla arbetsgivare. Något som till och med är mera oroande, är att pensionsskillnaden mellan män och kvinnor är 38 procent, eller att en tredjedel av alla kvinnor inte har någon pension alls, vilket utsätter äldre kvinnor, tillsammans med ensamstående mammor, för den högsta fattigdoms- och marginaliseringsrisken.

Yrkessegregation koncentrerar kvinnor till mindre lukrativa branscher. Kvinnor i arbetslivet löper fortfarande en fyrdubbel risk för deltid i jämförelse med män, vilket oftast sker för att kvinnor kombinerar obetalt arbete i hemmet med betald sysselsättning. På det stora hela beror inkomstskillnaden på 37 procent mellan män och kvinnor på kvinnors lägre timlön, mindre antal timmar i betalda jobb och en underrepresentation i höglönade arbeten. Samtidigt bleknar all forskning mot den sannolika verkligheten när det kommer till den verkliga könsskillnaden i totala ekonomiska resurser. Jag säger detta eftersom – intressant nog – den kompletterande

informationen om könsfördelningen vad gäller andra finansiella resurser, så som obligationer eller fastigheter, helt enkelt saknas.

Under tiden, mina damer och herrar, ägnar arbetande män endast 9 timmar i veckan åt obetalt vård- och hushållsarbete. Jämfört med 26 timmar i veckan för arbetande kvinnor, innebär detta att kvinnor bär en trefaldig börda. Under tiden, mina damer och herrar, jobbar många migrantkvinnor som barnvakter, städare eller äldrevårdare utanför den officiella marknaden. Det här, i sin tur, gör så att högvärlödade kvinnor kan öka sitt timantal på den officiella marknaden utan statsbidrag: en marknadsbaserad lösning för samhällets behov av vård, som kanske är kortsiktigt kostnadseffektiv, men helt enkelt inte hållbar i det långa loppet. Denna modell påverkar låginkomstländerna, vilka migranterna ursprungligen kommer ifrån. Modellen berövar dessa länder på avkastningsmöjligheter för sin investering i de emigrerande individernas uppfostring och utbildning – förutom genom möjligen vissa emigranternas frivilliga (ofta tillfälliga) individuella penningförsändelser – och tömmer även dessa länder på vårdresurser.

Enligt mig, är detta ett exempel på vad Young kallar för exploatering: att använda människors arbete för att producera vinst, utan att ge dessa människor en skälig kompensation. Det är också ett exempel på vad Young identifierar som marginalisering: att hänvisa en grupp människor till samhällets lägre ränger. I dessa samhällets utkanter befinner sig ensamstående mammor, Eccelentissime madri, till en ökande grad, både i Europa och på andra håll.

Maktlöshet

Maktlöshet är förtryckets fjärde ansikte

Kvinnor ansvarar för mindre än en fjärdedel av de största börsnoterade företagens styrelseledamöter i medlemsländerna, trots att kvinnor utgör nästan hälften av den anställda arbetskraften. Från och med november 2014 utgör kvinnor fortfarande endast i genomsnitt 28 procent av valda ledamöter i de nationella parlamenten och de nationella regeringarna.

Det har skett vissa framsteg inom EU-institutionerna, men vi är ännu långt ifrån jämställdhet. Proportionen av kvinnor i EU-parlamentet befinner sig nu på rekordhöga 37 procent: men det är ändå 13 procent ifrån jämställdhet. Den nya kommissionen består av 19 män och endast 9 kvinnor; endast 21 procent av domarna i EU-domstolen är kvinnor; och det styrande rådet för Europeiska centralbanken består fortfarande av 22 män och 2 kvinnor.

Det behöver inte påpekas att antalet kvinnor som brutit sig igenom glastaket och befolkar det manliga området av makt, auktoritet, och beslutsfattande skulle vara lägre om vi tittade på kvinnor med låg inkomst eller invandrarkvinnor.

Kulturell imperialism

Slutligen, kulturell imperialism.

Vid roten av könsrättvisa ligger androcentrism, som den politiska teoretikern Nancy Fraser definierar som ett institutionaliserat mönster av kulturellt värde som privilegier drag som förknippas med maskulinitet, samtidigt som det devalverar allt som kodas som kvinnligt.

Androcentriska värden är kodifierade i lagar, statlig politik, men också populärkultur, språkanvändning, och dagliga interaktioner, bland annat på marknaden. Eller är det av en slump som ”kvinnliga” jobb har mer med omsorg och humana relationer att göra, och är – bortsett från att vara lägre betalda – också mycket arbetsintensiva, och har begränsade möjligheter till produktivitetssökningar?

Faktum är, mina damer och herrar, att det sociala värdet av vårdarbetet, som är absolut nödvändigt för att upprätthålla ekonomin och marknadssamhället, Eccellentissime Madri, helt enkelt inte är vederbörligen erkänt. Det finns en lång hierarkisk dualism mellan produktivt och reproduktivt arbete. Det finns även, som Nobelpristagaren Joseph Stiglitz har erkänt, en total brist på någon relation mellan enskild ersättning och social avkastning. Det är sociala normer, och inte någon klar uppfattning om marginalproduktivitet, som avgör löner. Tänk på exemplet, som författarna Perrons och Plomien tar, av månadslönen för en direktör på en brittisk bank i konkurs med arbetsuppgiften att ge råd om bankens omstrukturering. Direktörens månadslön motsvarar tre och en halv gånger den årliga lönen för en arbetstagare inom barnomsorgen med tjugo års erfarenhet.

Ändå är androcentrism inte den enda formen av kulturell imperialism som kvinnor i Europa utsätts för. Heteronormativitet och religiösa och etniska former av imperialism formar också kvinnors liv i Europa: fråga en lesbisk kvinna som vill uttrycka sina känslor och familjeönskan fullt ut; fråga en romsk kvinna som söker respekt för sina sexuella rättigheter och reproduktiva autonomi; fråga en transkvinna som söker rättsligt erkännande; eller en vuxen, studerande muslimsk kvinna som vill bära slöja på universitetet, och de kommer att upplysa er.

III. Alternativ för framtiden: Europa vid en avgörande brytpunkt

Så vad har Europa gjort och vad ska Europeiska unionen göra åt detta? Europa, mina damer och herrar, är vid en avgörande tidpunkt. Låt mig förklara varför:

EU har sedan grundandet konsekvent förespråkade ekonomisk tillväxt och social sammanhållning. EU:s engagemang i socioekonomiska skillnader och det slutliga målet att förbättra människors livsvillkor har utvecklats: från Romfördraget, genom Lissabonstrategin och dess ekonomiska, sociala och miljömässiga pelare, till den aktuella "Europa 2020"-strategin för smart och hållbar tillväxt.

Strävan efter jämställdhet började med principen om lika lön i Romfördraget och följdes av ett flertal direktiv och politiska innovationer. Denna strävan har presenterats starkt i EU:s utveckling och setts som nyckeln till att framgångsrikt uppnå ekonomiska mål och tillväxt. Målet har hela tiden varit både att ge kvinnor lika möjligheter inom sysselsättning och tjänster, och att samtidigt skydda dem från diskriminering i egenskap av mödrar. Detta har gjorts för att bevara Europas traditionella – tidiga välfärdsstatliga – engagemang för att skydda familj och moderskap.

I synnerhet sedan mitten av 1990-talet har kvinnors sysselsättning och jämställdhet fått en ytterligare legitimitet. Detta har skett under EU:s europeiska sysselsättningsstrategi, som formulerats i ett sammanhang där det antogs att antalet arbetstillfällen skulle vara obegränsade. Sysselsättningsstrategin drev alla medlemsstater till att förbättra sina föräldraskapssystem och öka barnomsorgen för att hjälpa till att uppfylla målet om högre sysselsättning bland mammor. Dessutom, utöver ekonomiska överväganden, började både EU och Europarådet att stödja kvinnors egenmakt som ett grundläggande kriterium för demokrati. Detta kan anses symbolisera en ökad ambitionsnivå för jämställdhet, vilket även motsvarar det som sagts på den globala Beijing-konferensen och dess Platform for Action. Målet i flera länder blev paritetsdemokrati: ett begrepp som myntades i Europa.

Men tyvärr så tyder analyser av de senaste EU-policydokumenten gällande mål, instrument och beslutsprocessens politiska miljö på att uppmärksammade genusfrågor har blivit mycket mindre framträdande och mindre tillfredsställande än i de föregående decennierna. Denna minskade känsla av brådska i EU:s politik är tydligt kopplad till utbrottet av den finansiella och ekonomiska krisen och de åtstrammingsåtgärder som har följt den. Tyvärr har uppfattningen om

den ekonomiska krisen som en kris för män inneburit att jämställdhetsfrågor varit frånvarande från krispolitiken. De flesta länder har bevitnat en minskning i åtaganden gällande jämställdhet, där jämställdhetspolitiken antingen stannat av eller minskat kraftigt. Det implicita budskapet tycks vara att en sådan politik är i bästa fall en distraktion i den nuvarande krisen. Detta betyder däremot inte att ingenting har uppnåtts under de senaste åren. Vi har onekligen nått viktiga milstolpar, i synnerhet i kampen mot våld, såsom antagandet av Istanbulkonventionen år 2011 för att förebygga och bekämpa våld mot kvinnor och våld i hemmet. Vi måste också fira antagandet av EU-direktivet om förebyggandet och bekämpandet av människohandel (2011), samt offerdirektivet (2012). Men med undantag för ramavtalet om föräldraledighet som förlänger föräldraledigheten från tre till fyra månader, så har alla andra lagstiftningsinitiativ för att gå vidare i riktning mot att ge kvinnor bättre möjligheter och undergräva könsroller strandat. Detta inkluderar de föreslagna reformerna av mammaledighet och arbetstidsdirektivet, men även direktivet om könsfördelningen i bolagsstyrelser.

Så, kris, kris, åtstramning och återigen kris! Men hur har kvinnor och könsklyftorna faktiskt klarat sig i krisen och under åtstramningsåtgärder? Och vad berättar detta om framtidsutsikter för kvinnor i Europa? Från Karamessini och Ruberys arbete har vi i princip lärt oss tre saker.

1. För det första, oavsett den kraftiga nedgången i både manlig och kvinnlig anställning vid utbrottet av krisen, så har kvinnornas andel på arbetsmarknaden i själva verket ökat under dessa år, enligt den så kallade added-worker effekten. Långt ifrån att lämna arbetsmarknaden, så har kvinnor som förlorat jobbet fortsatt att söka arbete, fler blev ensamstående familjeförsörjare och en del kom ut på arbetsmarknaden för första gången. Att återvända till en familjemodell där enbart mannen är försörjare verkar helt enkelt osannolikt i utvecklade ekonomier. Det skulle krävas ett återupprättande av traditionella familjestrukturer, som bygger på starka familjeband, tryggad manlig sysselsättning och tillräcklig familjelön, vilket inte låter så troligt idag. I själva verket, med tanke på den åldrande befolkningen, så finns det ett allmänt intresse av att hålla både män och kvinnor längre på arbetsmarknaden.

2. För det andra, har ojämlikhet mellan könen i arbetslivet minskat något. Detta är dock främst på grund av den stora förlusten av jobb, utvidgningen av deltidsarbete och flexibla anställningsformer bland män, samt lönestopp, lönesänkningar och den övergripande försämringen av arbetsvillkoren som har påverkat alla. Med andra ord så har det varit en nedåtriktad utjämningsprocess som bidragit till att minska gapet mellan könen.

3. Slutligen, så har åtstramningsåtgärderna och skattepolitiken bidragit till en sammandragning av den offentliga sektorn, som är en stor arbetsgivare bland kvinnor, delvis eftersom dessa jobb ger dem möjlighet att vara både arbetare och mödrar. Krisen har ytterligare orsakat en övergripande statsreträtt från den sociala reproduktionen, vilket har visat sig i nedskärningar av stöd för arbetande föräldrar och för långtidsvård för äldre och funktionshindrade. Som den feministiska ekonomen Nancy Folbre skriver, så innebär denna utveckling att könsojämlikheter i sig nu har blivit mindre kritiska i jämförelse med trender som kan beskrivas som en "utarmning av moderskapet": the pauperization of motherhood och motherization of poverty, vilka självfallet har en tydlig inverkan på kvinnor.

Så här befinner vi oss nu. Om vi går framåt, så märker vi att dessa trender tycks peka på två möjliga scenarier. Jag vill hävda att endast en är kompatibel med Europas ursprungliga självförståelse: engagerad i jämställdhet, demokrati och social rättvisa.

I det första scenariot, så kommer de nuvarande trenderna – mot intensifiering av nyliberalism och antagandet att ekonomin och den ekonomiska politiken är produktiv och skapar rikedom – att bestå. Detta medan socialpolitiken ses som kostsam, improduktiv, och oförmögen att ge verklig tillväxt. Enligt många så kommer detta scenario att leda till en utveckling mot samhällen som är mer polariserade enligt klass och etnicitet. Vi kan då förvänta oss en utjämning av ekonomiska förhållanden och anställningsvillkor mellan lägre utbildade/lågkvalificerade och invandrarkvinnor och –män. Vi kan också räkna med en utbredning av könsskillnaderna bland högre utbildade/ högkvalificerade, vilket redan är verklighet i USA idag. Denna situation kommer att leda till ökad ojämlikhet mellan de två grupperna, och en övergripande utjämning neråt av mäns och kvinnors anställningsvillkor och framtidsutsikter. Samtidigt så kan misslyckandet med att utveckla statligt stöd för vård eller minskningar i befintliga regleringar leda till olika reaktioner beroende på klass och kön. Lägre utbildade kvinnor kan utöka sina arbetstimmar inom antingen obetalt arbete i hemmet eller betalt deltidsjobb; högre utbildade kvinnor kan förlita sig mer på anställd vård i hemmet eller på mer proportionell fördelning av det obetalda arbetet i hemmet med sin partner. I detta scenario så skulle de i störst behov av vård, kvinnor från lägre samhällsklasser, invandrarkvinnor, unga kvinnor och ensamstående föräldrar, vara de mest sannolika förlorarna. Födelseförlusten skulle förbli lågt, och familj- och könskonservativa ideologier skulle fortfarande kunna spridas, delvis som en reaktion. Det är troligt att detta skulle ske i synnerhet, men inte enbart, i några av de nyare europeiska medlemsländerna, vilket skulle kunna leda till ytterligare splittring inom unionen.

I ett annat scenario, så kan den samtida globala ekonomiska krisen uppfattas – som många också har förespråkat – som en möjlighet att avvika från den rådande nyliberala modellen av kapitalismen. En dialog kan föras för en mer inkluderande utvecklingsmodell, som till skillnad från traditionella vänsterpositioner även integrerar ett genusperspektiv, och också värdesätter verksamhet utanför marknaden, inklusive vård. Detta nya emancipatoriska ramverk skulle behöva fortsätta att utmana könsstereotyper och förutbestämda könsroller och integrera ekonomiska, miljömässiga och sociala reproduktionsproblem. Paritetsdemokrati, vilket betyder lika representation av kvinnor i varje steg av beslutsfattandet, skulle vara en del av bilden. Detta kräver, utöver lika närvaro av kvinnor, också genomförandet av innovativa jämställdhetspolitiska strategier. Det kräver även verktyg, såsom jämställdhetsintegrering av makroekonomisk politik och genusbudgetering. Politik som fokuserar på balans mellan arbete och familjeliv skulle ses som bra för alla, och inte bara kvinnor. Detta skulle kräva rimligt prissatt barnomsorg av kvalitet, omsorg efter skolan och vård och omsorg för andra anhöriga (inklusive äldre och funktionshindrade personer). Detta skulle kräva lika och icke-överförbar betald ledighet för kvinnor och män. Det skulle kräva flexibla arbetsformer, såsom arbetsdelning, arbete hemifrån, flexitid och innovativa åtgärder för att främja rättvis fördelning av arbete och omsorg (bland annat genom skatteincitament).

Avslutningsvis så kan vi säga att endast i detta senare scenario kan vi sträva efter att överbrygga könsskillnaderna som idag fortfarande utgör de fem ansiktena av europeiska kvinnors förtryck. I detta scenario kan vi också sträva efter att övervinna stelheten i en könsideologi som har skadat så många kvinnor, och så många män också, på så många sätt, och för en så lång tid. Endast i detta scenario kan vi hoppas på att förhindra den övergripande försämringen av villkoren för medelklassen och lägre klasser, och rädslan, osäkerheten och den påföljande känslan av utslagning som påverkar de unga (damer och herrar, en hel förlorad generation!?) särskilt hårt. För denna rädsla, osäkerhet och fördrivning kan bara ge bränsle till religiös fundamentalism, av det slag som ofta definierar sig just kring frågor om kontroll av kvinnors kroppar och sexualitet. Det kan bara generera rasism, främlingsfientlighet och populism och med det, en helvetisk existens för migranterna bland oss, invandrare som behövs för att betala våra pensioner, hålla upp befolkningstillväxten och ta hand om våra barn och äldre; och en helvetisk existens för de asylsökande som drunknar i våra hav. Inte heller kommer denna rädsla, osäkerhet och fördrivning

uppmuntra europeiska män, bland annat ungdomar, att ge upp helt och hållet vad Rousseau skulle ha kallat "illusionen av befälhavaren över slaven", det vill säga den manliga dominansen, där män kan uppfatta könshierarkin som en sista bastion för manlig komfort och självkänsla. Detta innebär misär för kvinnor som kommer att fortsätta att leva i terror i sina egna hem. Och om dessa krafter råder, mina damer och herrar, Eccellentissime Madri, så har Europa verkligen förlorat, inte bara sitt engagemang för jämställdhet, jämlikhet och rättvisa, men även sina demokratiska meriter helt och hållet.

Så nu, mer än någonsin tidigare, har tiden kommit för att höja kvinnofrågan, och alla de andra frågor som är starkt kopplade till denna. Och här, Salone dei Cinquecento, är platsen där det bör göras, för den här hallen byggdes år 1494 efter en av familjen Medicis utvisningar från Florens – Florens, renässansens vagga, med sin humanism, en rörelse som ville utplåna olika former av medeltida dogmatism. Ungefär som idag, eftersom om vi verkligen vill konfrontera och ta itu med kvinnofrågan, så krävs det att vi ersätter existerande dogmatism om oreglerade globala finansiella marknader, strama nyliberala stater och människors självförsörjning. Detta kan innebära, likt renässansen, befrielsen av den enskilda mannen – och kvinnan – från olika former av tyranni och dess moderna iterationer.

Tack så mycket för er uppmärksamhet.